

TØNDER KOMMUNE

Visionsplan for Tønder Midtby

2025-2035

GRAND
VILLE

Formål

Fælles strategisk retning

Visionsplanen hér har til formål at fastholde og videreudvikle en levende Tønder midtby. Visionsplanen samler eksisterende planer og byens mange initiativer, og har til formål at skabe synergier mellem dem og sætte en strategisk fælles retning, der understøtter prioritering i kommende indsatser.

Med udgangspunkt i Tønders autenticitet og stærke kulturhistorie, beliggenhed i grænselandet, og position som attraktiv destination for turister og besøgende, skal planen bidrage til at styrke det eksisterende handelsliv og lokale brands som kunsthåndværk og festivaler.

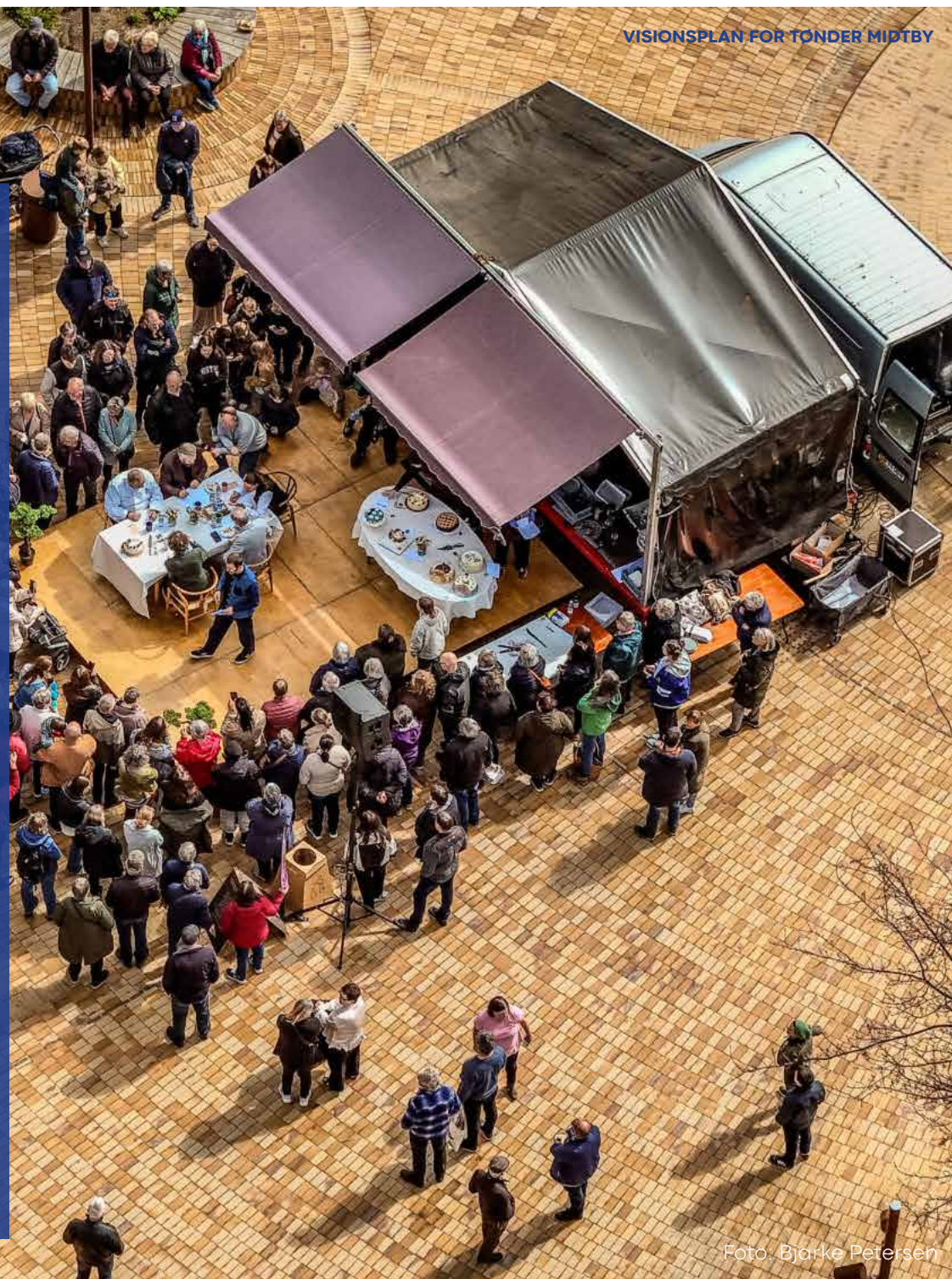
Samtidig har planen fokus på at videreudviklingen af midtbyen skal være båret af mere end handel. Liv i byen skal skabes gennem et

mangfoldigt samspil af kommercielle, kulturelle og frivillige initiativer, der inviterer både borgere og besøgende til at opholde sig, deltage og engagere sig.

Planens udarbejdelse er sket i samarbejde mellem flere af byens aktører, med input fra borgere og fra unge på byens gymnasiale uddannelser.

Visionsplanen er udtryk for fælles fodslag om Tønder midtby som en levende og oplevelsesrig destination, hvor der er blik for både det fælles, hverdagslivet og det internationale potentiale.

Borgmester
Jørgen Popp Petersen

Indhold

Formål	02
> Introduktion til Visionsplanens opbygning	05
Vision og strategiske mål	07
Nøgleprojekter og handlinger	13
> Østergadekvarteret som hverdagens kulturmekka	14
> Styrket ankomstoplevelse mellem marsk og midtby	17
> Kendte og nye destinationer	20
> Synlige og styrkede forbindelser	23
> Årsplan for fortælling og fejring	26
> Etablering af byforum	29
Handlingsliste	30
Baggrund og proces	35
Bilagsliste	42

Planen er udarbejdet i perioden
juni 2024 til juni 2025.

Forsidefoto
Bjarke Petersen

TØNDER KOMMUNE

Tønder Kommune
www.toender.dk

AARHUS & KØBENHAVN
www.grandville.dk
CVR 37576964

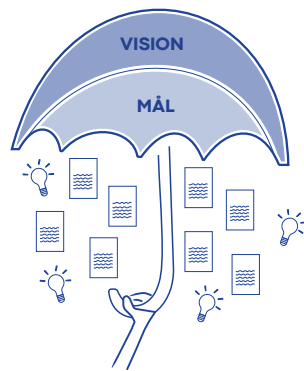
Rettigheder til alt materiale
tilhører Grandville.

An aerial photograph of a historic town square, likely in a European city, featuring numerous traditional buildings with red-tiled roofs and a central square with a small gazebo. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The text "Visionsplanens opbygning" is written in a large, white, sans-serif font across the lower half of the image.

Visionsplanens opbygning

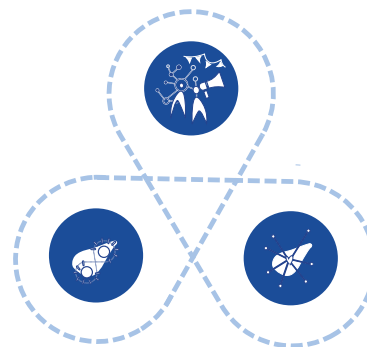
Vision, strategiske mål og handlinger

Visionsplanen skal sætte retning for og sikre sammenhæng i byens indsatser

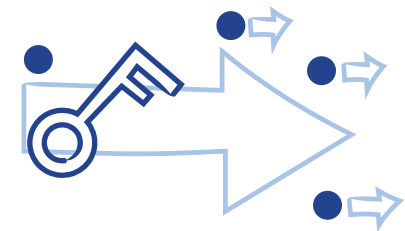
EN FÆLLES VISION

Visionen for Tønder midtby tager afsæt i eksisterende planer, byens fysiske potentialer, byens fortælling og byens stærke fællesskaber.

STRATEGISKE MÅL

Visionen sætter retning for en stærk fælles fremtidsfortælling og udfoldes gennem 3 strategiske mål for Tønder midtby.

KONKRETE HANDLINGER

Visionen og de strategiske mål opnås gennem realisering af 6 nøgleprojekter, der samler byens aktører og viser vej gennem konkrete handlinger.

An aerial photograph of a historic town square, likely in a European city. The square is paved with cobblestones and features a central gazebo with a pointed roof. Numerous people are gathered in the square, and several cars are parked along the edges. The surrounding buildings are multi-story, with red-tiled roofs and traditional architectural details. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter.

Vision og strategiske mål

Vision 2035

Tønder midtby er **hjertet, der samler et net af oplevelser.**

Som **grænselandets værtsby** bringer midtbyen mennesker og nationaliteter sammen om begivenheder året rundt.

Midtbyen er centrum for kultur, handel og foreningsliv, der synligt i byens rum skaber **en aktiv og levende hverdagsby.**

Visionen bliver til virkelighed gennem **et driftigt fællesskab** som byens aktører, borgere og gæster former og fylder med liv.

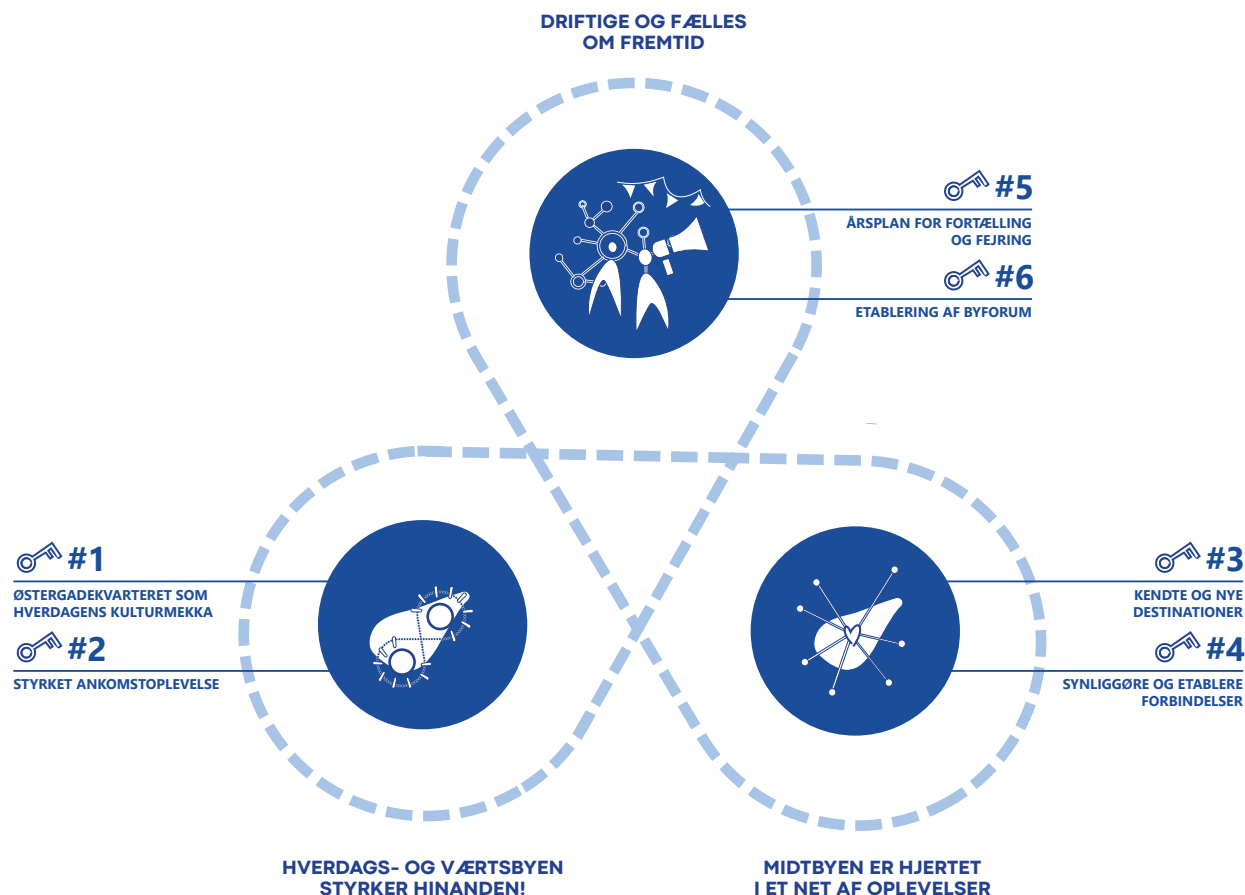
Strategiske mål

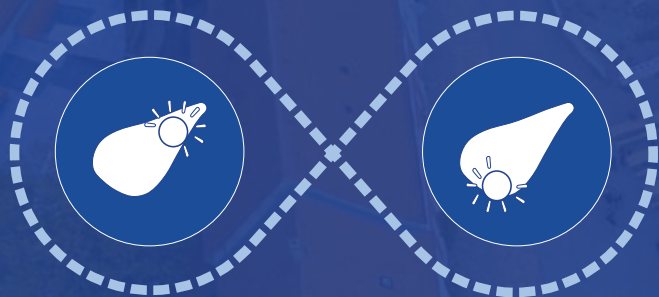
Der viser vejen

Visionsplanen for Tønder midtby har til formål at skabe en fælles og langsigtet retning for udviklingen af byens centrum. Som ramme for realisering af visionen er der formuleret tre strategiske mål, som tilsammen danner grundlaget for planens prioriteringer og samarbejder:

- > *Midtbyen er hjertet i et net af oplevelser*
- > *Driftige og fælles om fremtid*
- > *Hverdags- og værtsbyen styrker hinanden*

Formålet med de strategiske mål er at skabe en ramme, som kan bruges til at prioritere indsatser, planlægge investeringer og sikre sammenhæng i udviklingen af midtbyen over tid. Målene bygger på byens kvaliteter og driftige lokale engagement og er hver især underbygget af to nøgleprojekter, som favner de konkrete handlinger og samarbejder, der fremadrettet kan løfte visionen om fremtidens Tønder midtby.

HVERDAGSBYEN

VÆRTSBYEN

Hverdags- og værtsbyen styrker hinanden!

I Tønder midtby går traditioner og nytænkning hånd i hånd. Når byens hverdagsliv, kultur, håndværkstraditioner og fællesskaber er mærkbart til stede i bybilledet, bliver midtbyen også mere levende og interessant for besøgende. Og når byen tiltrækker gæster med sine oplevelser, skaber det værdi og liv for dem, der bor her. Synergien mellem hverdagsbyen og værtsbyen rummer et særligt potentiale for at styrke og flette ambitionerne for byliv, bosætning og turisme sammen.

Vi ønsker en midtby, hvor lokale ildsjæle, kreative erhverv og kulturaktører skaber initiativer, der engagerer borgere og vækker nysgerrighed hos besøgende. Fællesskaber, foreninger, kultur, handel, håndværkstraditioner og grønne rum skal være synlige og aktive elementer i oplevelsen af byen. Byens fysiske rammer og de aktiviteter, der fylder dem med liv, skal udvikles med fokus på at skabe nye synergier mellem oplevelser, handel, attraktive boligmiljøer og stærke fællesskaber i en levende hverdagsby og en gæstfri værtsby.

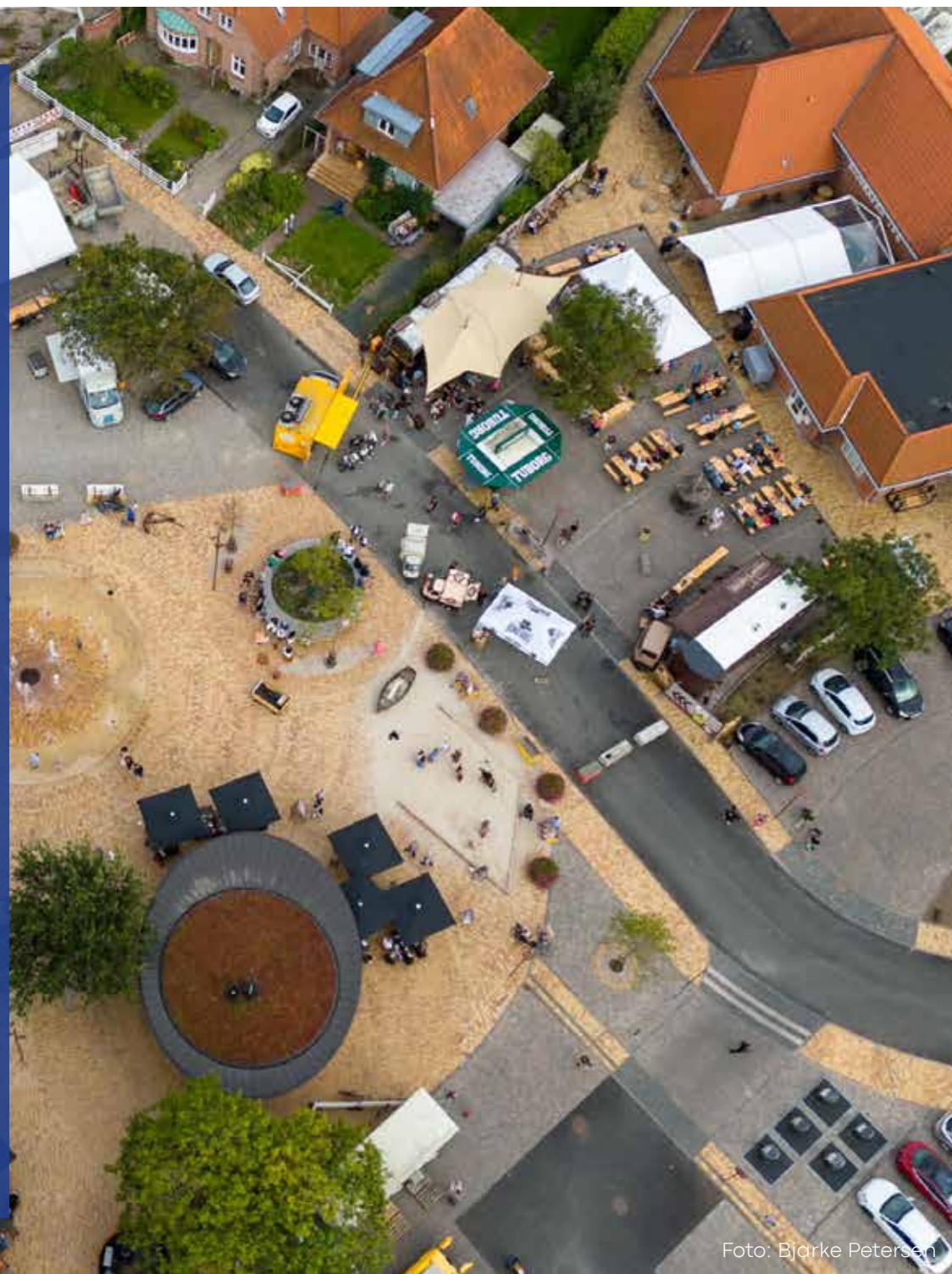

Foto: Bjarke Petersen

HVERDAGSBY

HANDELSBY

NATURBY

KULTURBY

VÆRTSBY

Midtbyen er hjertet i et net af oplevelser!

Tønder midby er grænselandets samlingspunkt og en central by langs Vestkysten og for Nationalpark Vadehavet. I midtbyen fol-des hverdags- og værtsbyen ud som stærk og attraktiv kulturbym, naturby og handelsby, der tilsammen gør midtbyen til destination og udgangspunkt for oplevelser i området.

Byens nærhed til marsken, dens arkitektoniske kulturarv og det stigende antal oplevelses- og kulturtilbud skaber en tydelig styrkeposition for midtbyen som regionalt oplevelsescentrum. Her mødes historiske lag, moderne formidling og natur i oplevelser, der overrasker og forbinder både generationer og nationaliteter.

Midtbyen skal byde velkommen og skabe en helstøbt besøgsoplevelse, der i kombination med nye og kommende attraktioner udvikler Tønder som kulturelt knudepunkt i regionen. Derfor vil vi styrke forbindelserne mellem midtbyen og dens mange oplevelser både fysisk, visuelt og mentalt. Det skal være let og indbydende at ankomme, finde vej og bevæge sig mellem byens attraktioner.

HVERDAGSBYEN

KIEL

Foto: Bjarke Petersen

Driftige og fælles om fremtid!

Tønder midtby er en by med virkelyst, hvor erhvervsliv, kulturaktører, foreninger og frivillige i fællesskab skaber liv, engagement og udvikling. Den drivkraft, der allerede findes lokalt, skal være afsættet for fremtidens midtby – en midtby, der formes gennem samarbejde på tværs og med et fælles blik for byens potentialer.

For at skabe fremdrift og sammenhæng i udviklingen vil vi styrke koordinering, dialog og rammerne for samarbejde mellem byens aktører. En åben og levende fortælling om midtbyens kvaliteter, indsatser og forandringer skal være med til at samle kræfterne og synliggøre byens fælles indsatser både blandt byens aktører, borgere og samarbejdspartnere.

Samtidig vil vi understøtte en kultur, hvor fremskridt, initiativer og resultater bliver delt og fejret i fællesskab, og tydeligt viser, at udviklingen af Tønder midtby er for og med flere.

Foto: Bjarke Petersen

An aerial photograph of a historic town square, likely in a European city. The square is paved with cobblestones and features a central gazebo with a pointed roof. Numerous people are gathered in the square, and several cars are parked along the edges. The surrounding buildings are multi-story, with red-tiled roofs and traditional architectural details. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter.

Nøgleprojekter og handlinger

STRATEGISKE MÅL

🔑 NØGLEPROJEKTER 🔑

HVERDAGS- OG VÆRTSBYEN
STYRKER HINANDEN

#1
ØSTERGADEKVARTERET SOM
HVERDAGENS KULTURMEKKA

#2
STYRKET ANKOMSTOPLEVELSE
MELLEM MARSK OG MIDTBY

MIDTBYEN ER HJERTET
I ET NET AF OPLEVELSER

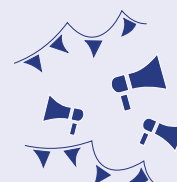
#3
KENDTE OG NYE DESTINATIONER

#4
SYNLIGE OG STYRKEDE
FORBINDELSER

DRIFTIGE OG FÆLLES
OM FREMTID

#5
ÅRSPLAN FOR FORTÆLLING
OG FEJRING

#6
ETABLERING AF BYFORUM

NØGLEPROJEKT

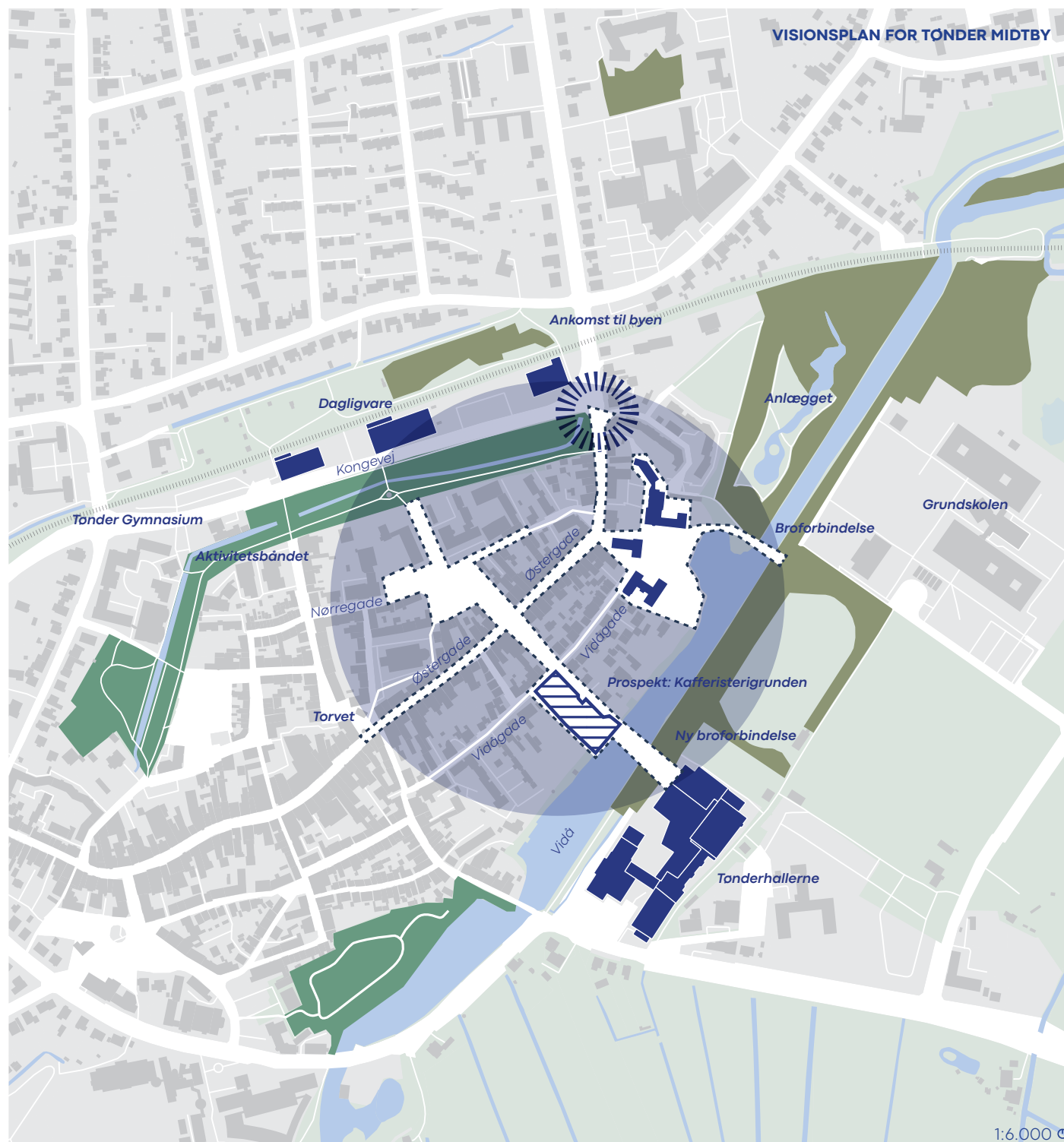
ØSTERGADEKVARTERET SOM HVERDAGENS KULTURMEKKA

Udviklingen af Østergadekvarteret er et centralt og samlende nøgleprojekt i realiseringen af visionen for Tønder midtby som en levende og attraktiv hverdagsby. Projektet forbinder og konkretiserer en række strategiske mål, herunder ønsket om at styrke bosætningen i midtbyen, skabe flere muligheder for inddragelse af byens borgere i byens udvikling, give nyt liv til tomme lokaler samt undersøgelse af omdannelse af parkeringspladser og flytning af offentlige funktioner.

STRATEGISK FOKUS

Udviklingen af Østergadekvarteret er strategisk vigtigt, fordi området rummer et særligt potentiale for at løfte midtbyens attraktionsniveau ved transformation fra handelsgade til hverdagsgade. Et projekt for Østergadekvarteret vil samtidig bidrage til at:

- > Understøtte byliv og bosætning gennem udpegning af mulighed for fortætning og aktivisering af eksisterende bygninger og byrum.
- > Fremme involvering af byens borgere og gæster gennem bylivsskabende og kulturelle aktiviteter.
- > Positionere Tønder midtby som en attraktiv hverdagsdestination, der kombinerer lokale initiativer med byens handelsliv, fritidsliv og kulturliv.

#1

EN LEVENDE HVERDAGSBY

Østergadekvarteret skal omdannes til et mere aktivt, tæt og mangfoldigt byområde, hvor kulturliv, hverdag og erhverv spiller sammen, og hvor handelsoplevelsen suppleres og forlænges af styrkede kulturoplevelser i midtbyen. En realiseringsstrategi for Østergadekvarteret skal rumme et samlet arkitektonisk hovedgreb for området og sætte en retning for, hvordan kulturelle aktiviteter bringes ud i byrummet, hvordan tomme butikslokaler aktiveres med nye funktioner, og hvordan området løbende aktiveres af midlertidige aktiviteter og byrumsforsøg. Centralt for kvarterets omdannelse er afsøgning af muligheder for omdannelse af parkeringsarealer, fortætning, styrkede og nye forbindelser mellem indkøb og Tønderhallerne samt mulig flytning af offentlig funktioner til området.

MÅLSÆTNINGER

- > Realiseringsstrategi for Østergadekvarteret i 2026.
- > Realisering af mindst 2 fortætnings- eller transformationsprojekter til boligformål inden 2035.
- > Flytning af offentlig funktion, der understøtter Østergadekvarteret som kulturmekka inden 2035.
- > Byrum i Østergadekvarteret aktiveres af hverdagsliv ved mindst 3 midlertidig udstillinger eller aktiviteter i året.

Foto: Midjourney

TOVHOLDER

Tønder Kommune i samarbejde med øvrige aktører listet under de konkrete handlinger.

EKSISTERENDE PLANER OG PROJEKTER LØFTES MED VIDERE

Byrums og klimatilpasningsplan 2019
 Prospekter: Nybyggeri i Historisk kontekst 2021
 SAMMEN -Tønder Marked 2024
 Anbefalinger fra Detailhandelsanalyse 2023
 Boligudviklingsstrategi 2022
 Projekt Ældrevenlige Byer

1

SYNLIGGØRE KULTURLIVET

2

BOSÆTNING OG FORTÆTNING

3

FLYTNING AF OFFENTLIGE FUNKTIONER

4

AKTIVERE TOMME LOKALER

5

MIDTBY FOR OG MED FLERE

6

MIDLERTIDIGHED OG BYRUMSFORSØG

Se handlingerne beskrevet på næste side ➡

1 HANDLING**SYNLIGGØRE KULTURLIVET**

Byens aktive kultur- og foreningsliv skal styrkes som en synlig del af oplevelsen i Østergadekvarteret, og bidrage til at området opleves som hverdagens kulturmekka. Der arbejdes for styrke kulturelle aktiviteter i området i samarbejde med Kultur Tønder, foreninger og Tønder Festival, hvis aktiviteter lejlighedsvis bringes ind i byens rum. Konkret arbejder Kultur Tønder for at styrke sin profil som et aktivt hus, der styrker bylivet i området.

AKTØRER

Kultur Tønder
Tønder Festival
SAMMEN

2 HANDLING**BOSÆTNING OG FORTÆTNING**

Der skal arbejdes for at øge bosætningsmulighederne i Tønder midtby, ved at skabe rammer for, at der kan udvikles og etableres nye boligtilbud. Som et led i dette skal afklares muligheder for fortætning og omdannelse af parkeringsarealer. Der fokuseres på realisering af projekter på Kafferisterigrunden og transformation af Det Gamle Seminarie i henhold til eksisterende prospekter for nybyggeri i historisk kontekst fra 2021 og arkitekturpolitik for Tønder midtby.

AKTØRER

Tønder Kommune i dialog med ejendomsejere og udviklere.

3 HANDLING**FLYTNING AF OFFENTLIGE FUNKTIONER**

Der skal afsøges potentialer og mulighed for flytning af offentlige funktioner, der kan understøtte fremtidens Østergadekvarter som kulturelt mekka. Herigennem løftes anbefalinger fra detailhandelanalysen fra 2023, der peger på at styrke Tønder bymidte med andre funktioner såsom offentlige servicefunktioner for bl.a., undervisning og underholding. Et led i realiseringsstrategien for Østergadekvarteret er derfor afsøgning af mulighed for fritlægning af arealer til udvikling af kulturtilbud.

AKTØRER

Tønder kommune i dialog med ejendomsejere og udviklere.

4 HANDLING**AKTIVERE TOMME LOKALER I MIDTBYEN**

Aktivere tomme lokaler i bymidten ved at varetage dialogen mellem byen og erhvervslivet og afsøge muligheder for omdannelse og etablering af nye funktioner som f.eks. ungecafé, mødested for iværksætteri, pop-up udstillinger og øvrige midlertidige forsøg.

AKTØRER

Igangværende indsats, der udvikles og drives af Tønder Erhvervsråd, SAMMEN og handelstandsforeningen.

5 HANDLING**MIDTBY FOR OG MED FLERE**

Som led i en realiseringsstrategi for Østergadekvarteret sikres, at midtbyen i højere grad udvikles for og med flere. Omdannelsen af kvarteret skal tage udgangspunkt i en bred inddragelse af byens borgere på tværs af målgrupper og konkrete idéer og behov skal bidrage til at forme den fysiske og funktionelle udformning af området. De nuværende input fra borgerdialogen vedrørende aktivering af gårdrum, kreative workshops, ønske om studiecafé, øgede opholdsmuligheder, legesteder, bedre cykelforbindelser og flere skraldespande kvalificeres og konkretiseres som led i realiseringen.

AKTØRER

Tønder Kommune

6 HANDLING**MIDLERTIDIGHED OG BYRUMSFORSØG**

Midlertidige aktiviteter og byrumsforsøg skal være en bærende del af realiseringsstrategien. Planlægning og gennemførelse af forsøg og afprøvning af idéer ude i byens rum skal bidrage til at skabe løbende aktivitet, opmærksomhed og engagement under Østergadekvarterets omdannelse. Der kan bl.a. arbejdes for engagering af lokale kunstnere, iværksættere og kunsthåndværkere, for at aktivere byens rum gennem midlertidige installationer og udsmykning.

AKTØRER

Tønder Kommune
SAMMEN

#2

NØGLEPROJEKT

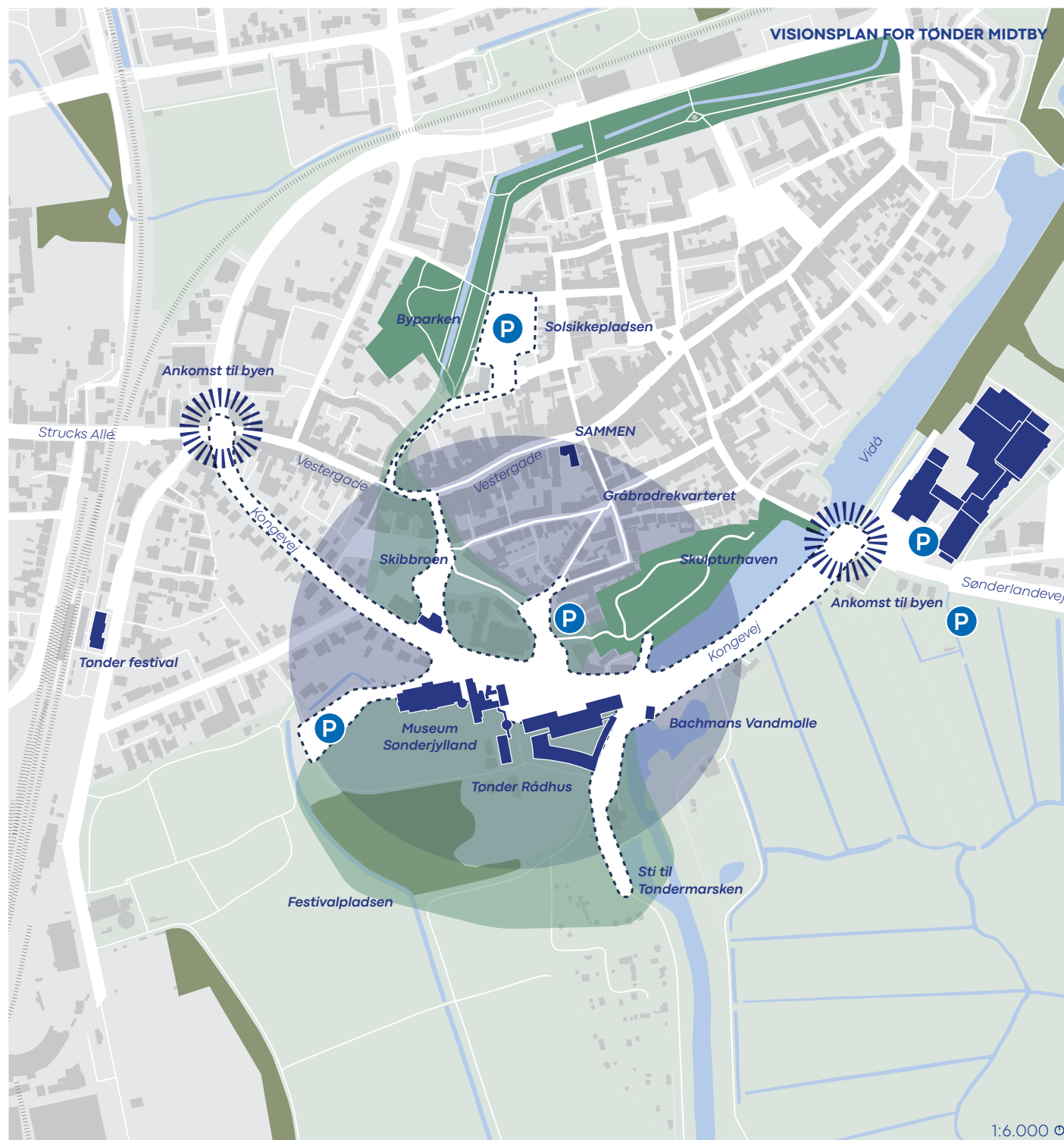
STYRKET ANKOMST- OPLEVELSE MELLEM MARSK OG MIDTBY

Transformationen af ankomsten til byen og Museum Sønderjyllands forplads skal styrke Tønder midtbys rolle som værtsby – en by, der tager godt imod og guider besøgende til unikke oplevelser. Projektet skal skabe en helhedsoplevelse, hvor ankomsten til byen opleves som koblingen mellem byens kulturarv, musikoplevelser, natur og nærhed til marsken. Gennem stærke forbindelser og det grønne loop, der forbinder byens grønne rum, skal ankomsten invitere tydeligt til at gå på opdagelse i destinationer i landskabet.

STRATEGISK FOKUS

Udviklingen af ankomsten til Tønder midtby vil bidrage til at:

- > Styrke Tønder midtby som værtsby gennem en imødekomende ankomstoplevelse, hvor forbedret wayfinding og skiltning synliggør byens styrker: musikkulturen, den kulturhistoriske bygningsarv og nærheden til Tøndermarsken.
- > Opleve marsken i midtbyen ved at tydeliggøre og styrke nærheden til det åbne landskab og skabe bedre forbindelser mellem byens grønne rum.
- > Øge antallet af besøgende som også gæster midtbyen ved at styrke forbindelsen mellem Museum Sønderjylland, Skibbroen, Festivalpladsen, gågaden og byparken.

#2

ANKOMSTEN TIL MIDTBYEN

Projektet omfatter omdannelse af museets forplads til et stærkt ankomstrum med høj opholdskvalitet, der styrker det grønne loop og skaber fysiske og visuelle forbindelser mellem Museum Sønderjylland, Skibbroen, Festivalpladsen og Tøndermarsken. Som en del af den samlede indsats indgår også implementering af wayfinding-koncept og styrket ankomstoplevelse ved ankomst fra Strucks Allé og fra Sønderlandevej med bl.a. digital parkeringshenvi-ning. Det er centralt at museets forplads og områ- det omkring udvikles, så Tøndermarsken, midtbyens musikkultur og bygningsarv bliver en integreret del af ankomstoplevelsen.

MÅLSÆTNINGER

- > Renovering af Museum Sønderjylland og omdannelse af forplads inden sommeren 2027.
- > Tydelig markering og skiltning med parkeringshen- visning ved ankomst til byen fra Strucks Allé og Søn- derlandevej etableres i 2026.
- > Øge antallet af mennesker, der bevæger sig mellem Byparken, Skibbroen, Skulpturhaven og fra Festival- pladsen og Markstien hvert år frem mod 2035.
- > Etablering af mindst 2 forskellige typer overnatnings- steder for turister i midtbyen inden 2035.

Foto: Minna Osman

EKSISTERENDE PLANER OG PROJEKTER LØFTES MED VIDERE

Byrums og klimatilpasningsplan 2019
 Tønder Midtby - Arkitektonisk kvalitetsprogram
 Anbefalinger fra Detailhandelsanalyse 2023
 Museum Sønderjyllands strategi 2024-2028
 Udviklingsplan for Vestkysten 2021-2025

TOVHOLDER

Tønder Kommune, Museum Sønderjylland og
 Rømø-Tønder turistforening.

1

STYRKE ANKOMSTER

2

OMDANNELSE VED MUSEUM SØNDERJYLLAND

3

GRØNNE BYRUM BINDES SAMMEN

4

AKTIVERE BACHMANNS VANDMØLLE

5

INVESTERING I TURISME

1 HANDLING

STYRKE ANKOMSTER

Oplevelsen ved de centrale ankomststeder i byen fra Strucks Allé og Sønderlandevej styrkes ved skilte, herunder digitale parkeringshenvisninger og wayfinding, der guider besøgende til byens spændende steder, seværdigheder, parkering og kulturelle tilbud. Udformning af wayfinding skal tage del i den samlede plan for skiltning og wayfinding, der følger handling 1 s. 25.

I tillæg til wayfinding og skiltning kan arbejdes med øvrige tiltag, der bidrager til at styrke ankomstopplevelsen og formidling af byens musikkultur og bygningsarv.

AKTØRER

Tønder Kommune

2 HANDLING

OMDANNELSE VED MUSEUM SØNDERJYLLAND

Omdannelse af Museum Sønderjyllands forplads og modernisering af museet med ny indgang, butik og café, samt nye publikums- og skolefaciliteter skal løfte midtbyen som destination og området omkring museet som primært ankomstområde for besøgene og turister i midtbyen. Der skal afsøges mulighed for gennembrud mellem Skibbroen og museets forplads, således at forbindelsen mellem bymidten, Skibbroen, festivalpladsen og Tøndermarsken tydeligt markeres.

AKTØRER

Museum Sønderjylland
Tønder Kommune

3 HANDLING

GRØNNE BYRUM BINDES SAMMEN

Tønder midtby omfavnes af grønne træk, der ved at blive bundet bedre sammen kan styrke oplevelsen af midtbyens nærhed til Vidåen og marsken. Som led i omdannelsen af museets forplads arbejdes for at skabe en tydelig grøn forbindelse mellem Aktivitetsbåndet, Byparken, Skibbroen og Skulpturhaven, der binder de midtbybnære grønne oplevelser sammen.

AKTØRER

Tønder Kommune

4 HANDLING

AKTIVERE BACHMANNS VANDMØLLE

Bachmanns vandmølle er et af byens vartegn på kanten mellem midtby og marsken og møllen har et særligt potentiale for at blive sat i spil i forbindelse med udvikling af ankomstopplevelsen til Tønder midtby. Her kan f.eks. indtænkes mulighed for formidling og udstilling samt ophold. I forbindelse med den offentlige dialog blev formidling af naturstyrelsens Snæbelprojekt og mulighed for ophold i hverdagen bl.a. fremhævet.

AKTØRER

Tønder Kommune.

5 HANDLING

INVESTERING I TURISME

Der arbejdes for at styrke Tønder midtby som turistmedestination, herunder også at fremme og opsøge investering i forskellige typer af overnatningssteder, såsom høj kvalitetsovernatning eller unika-hoteller, bed & breakfasts og campingpladser, for at imødekomme forskellige turistbehov. Arbejdet kan understøttes af en særskilt analyse af behov for overnatningsmuligheder og øvrige service til turister som grundlag for en investor eller markedsdialog. I tillæg udvikler Tønder Byferie overnatningsfaciliteter og i øvrigt arbejdes for at styrke formidlingen om Tønder midtby som destination og de omkringliggende attraktioner. Arbejdet kan med fordel udvikles i samarbejde med handling 6 s. 28 *Markedsføring af Tønder*.

AKTØRER

Rømø-Tønder Turistforening og Tønder Byferie i samarbejde med investorer og Tønder Kommune.

NØGLEPROJEKT

KENDTE OG NYE DESTINATIONER

Udviklingen og samarbejdet mellem destinationer i og omkring Tønder skal være med til at styrke midtbyens position som centrum for oplevelser i grænselandet. Projektet bidrager til visionen ved at skabe flere anledninger til besøg, forlænge opholdet og forbinde byens attraktioner med midtbyens handelsliv, byrum og restauranter. Gennem etablering af nye museer og bedre samspil mellem eksisterende destinationer styrkes Tønder midtbyens udvikling som en attraktiv destination i grænselandet.

STRATEGISK FOKUS

Styrkelsen af midtbyen som destination og samarbejde om etablering af nye destinationer i byens periferi bidrager til at:

- > Skabe stærkere samarbejde mellem Tønders destinationer, så besøgende i højere grad oplever flere attraktioner og også finder vej til midtbyen som del af deres besøg.
- > Styrke Tønder midtbyens position som grænselandets centrum for handel, mad og oplevelser, og dermed understøtte grundlaget for byens butikker, caféer og restauranter.
- > Bidrage til at skabe oplevelser i Tønder, der giver flere mennesker anledning til at opdage, hvad Tønder og Sønderjylland har at byde på.

#3

ATTRAKTIONER OG DESTINATIONER

Der arbejdes henimod at realisere nye destinationer og samtidig styrke midtbyen som en selvstændig destination. Det gælder fx etableringen af Zeppelin Tønder og Museum Wegner. Der arbejdes for udvikling af aktiviteter og oplevelser i midtbyen med fokus på aktivering af grønne rum og byrum f.eks. ved afholdelse af events og begivenheder som sportsarrangementer, kagefestival m.m. Fokus er på, at de samlede oplevelser i og omkring Tønder skal forstærke hinanden og invitere besøgende til at blive længere og opleve mere.

MÅLSÆTNINGER

- > Mindst to nye udviklede destinationsprojekter i eller omkring Tønder midtby er realiseret inden 2032.
- > Afholde mindst 12 årlige events eller begivenheder, der aktiverer byrum og grønne rum i midtbyen.
- > Andelen af besøgende til de omkringliggende destinationer, der også besøger midtbyen øges årligt.

Foto: Midjourney

TOVHOLDER

De respektive aktører angivet under handlingerne i tilknytning til nøgleprojektet s. 22.

EKSISTERENDE PLANER OG PROJEKTER LØFTES MED VIDERE

Byrums og klimatilpasningsplan 2019
Masterplan for Tønder Sport og Fritidscenter 2019
Koncept for Museum Wegner 2022
Zeppelin Tønder 2024

1

MUSEUM WEGNER

2

ZEPPELIN TØNDER

3

MUSEUM SØNDERJYLLAND

4

TØNDERHALLERNE

5

TØNDER FESTIVAL

6

MIDTBYEN SOM KULTURMILJØ

1 HANDLING

MUSEUM WEGNER

Foreningen Museum Wegner arbejder for at etablere et museum for møbelarkitekten og bysbarnet Hans J. Wegner på værftet Hestholm. Et smukt arkitektonisk vartegn i pagt med det flade omkringliggende marsklandskab. Museet skal bidrage til en øget international synlighed af Wegner, dansk design og Tønder midtby. Stedet skal være en levende og dynamisk helårsinstitution, der også kan tiltrække et internationalt publikum. Museet håber at kunne åbne inden 2030.

AKTØRER

Foreningen Museum Wegner

2 HANDLING

ZEPPELIN TØNDER

Der arbejdes for etablering af oplevelsescenteret Zeppelin Tønder i Soldaterskoven lige udenfor Tønder. I tillæg ved formidlingen på Zeppelin Tønder lægge vægt på basens sammenspil med Tønder by. Vi ønsker at bygge videre på Zeppelin Tønder basens unikke historie, kultur og grænselandets fællesskab – og udvikle aktiviteter, der styrker denne fortælling for alle aldersgrupper og besøgende.

AKTØRER

Zeppelin Tønder

3 HANDLING

MUSEUM SØNDERJYLLAND

Museum Sønderjylland planlægger en modernisering af museets fysiske rammer med ny indgang, butik og café, samt nye publikums- og skolefaciliteter, der skal løfte både museet og midtbyen som destination. Omdannelsen af både museet og dens forplads er også en central del af ankomstopplevelsen til Tønder midtby – se også indsats om omdannelse ved Museum Sønderjylland og forpladsen til museet under nøgleprojekt 2.

AKTØRER

Museum Sønderjylland

4 HANDLING

TØNDERHALLERNE

Tønderhallerne arbejder for etablering af nyt Krydstorv, som bliver det naturlige samlingspunkt i centret med cafe, information og reception samlet i én enhed. I forbindelse med afholdelse af større stævner, sportsbegivenheder m.m. arbejdes for at lede besøgende videre ind til midtbyen. Heraf afsøges mulighed for en ny bro over Vidåen (se også handling 2. s. 25). I tillæg til fysiske omdannelser arbejdes for tiltag, der understøtter Tønderhallerne som samlingssted på tværs af generationer.

AKTØRER

Tønderhallerne

5 HANDLING

TØNDER FESTIVAL

I 50 år har Tønder Festival været et fyrtårn for musikkulturen og folkemusikken ikke blot i Tønder og Danmark, men også internationalt. Hvert år tiltrækker festivalen flere tusinde besøgende under de fire festival dage i august. Resten af året arbejdes for at styrke musikkulturen i Tønder. Helt konkret arbejdes for etablering af et nyt Folk og Roots musikcenter i Den Gamle Stationsbygning, der skal indeholde indeholde folkemusikarkiv, lokalhistorisk arkiv, Tønder Festivalens kontor og være et mødested i byen.

AKTØRER

Tønder Festival, Lokalhistorisk forening

6 HANDLING

MIDTBEN SOM KULTURMILJØ

Tønder midtbys velbevarede stavnsstruktur, gadeforløb og bygningstypologier bestående af gavlhuse, bodhuse, langhuse, pakhuse og ikonbyggeri er bærende for Tønder midtbys bygningsarv og for bykernen som kulturmiljø. Byens kulturarv er en attraktion i sig selv, og løbende renovering og vedligehold af kulturmiljøet prioriteres højt i henhold til bestemmelserne i lokalplan nr. 051-610 for bymidten (se bilag). Hertil skal kendskabet til registeret over lokale håndværkere med kompetencer i bevaring og restaurering udbredes.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med ejendomssejere m.m.

#4

NØGLEPROJEKT

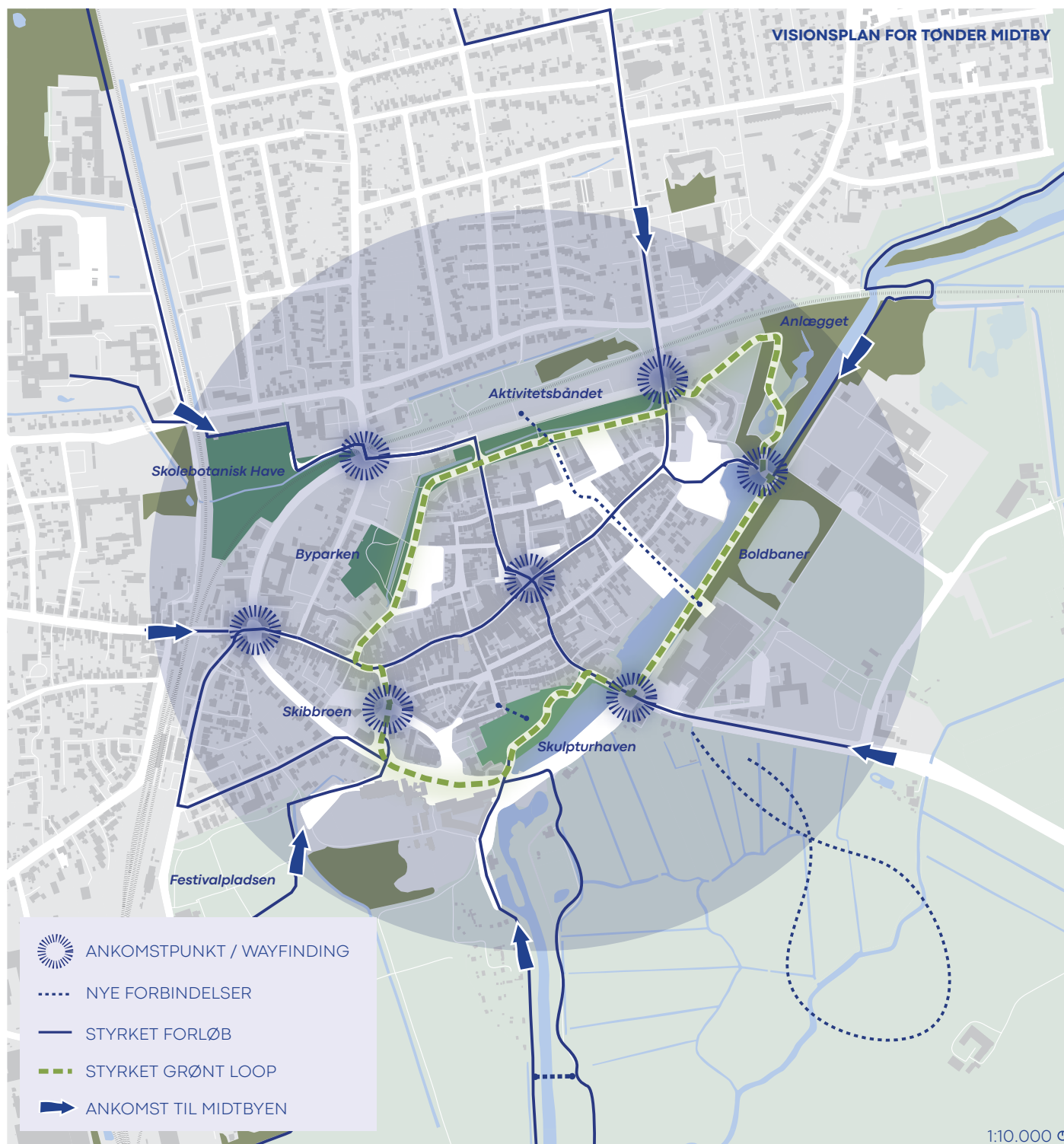
SYNLIGE OG STYRKEDE FORBINDELSER

Tønder midtby skal opleves som en sammenhængende, imødekommende og let tilgængelig by for både gæster og lokale. Ved at styrke wayfinding og skabe nye forbindelser mellem byens funktioner, destinationer og grønne rum, er målet for nøgleprojektet, at flere bevæger sig gennem byen, opdager dens kvaliteter og føler sig velkomne. Projektet bygger videre på visionen om at forbinde funktioner og fortællinger beskrevet i Byrums- og klimatilpasningsplanens strategi 4 fra 2019.

STRATEGISK FOKUS

Udviklingen af wayfinding og byens forbindelser vil bidrage til at:

- > Gøre Tønder midtby mere tilgængelig og orienterbar for besøgende og borgere.
- > Forbinde byens centrale funktioner og destinationer ved oplevelserige møder med byens urbane og grønne rum.
- > Styrke Tønders identitet og fortælling som by i og ved marsken ved at synliggøre nærheden til landskabet og styrke forbindelser ud i naturen.

#4

STYRKEDE OG NYE STIFORBINDELSER

Forbedring af byens wayfinding gennem udvikling og opsætning af tydelig og informativ skiltning ved byens vigtigste ankomster, destinationer og parkeringspladser er en bærende del af at lykkes med at gøre det nemt og indbydende at finde vej for både besøgende og lokale. De nord-sydgående forbindelser fra Richtensgade til Søndergade og den parallelle forbindelsen fra Nørregade over den røde plads til Vidåen har et stort udviklingspotentiale som centrale tværgående forbindelser, der øger sammenhængen mellem midtbyen, Vidåen og byens omkringliggende grønne bånd.

MÅLSÆTNINGER

- > Implementering af samlet wayfinding-koncept med tydelig skiltning ved mindst fem centrale ankomstpunkter og parkeringsarealer inden 2028.
- > Mindst to grønne og rekreative forbindelser er etableret eller opgraderet inden 2030.
- > For hvert år angiver en større andel af besøgende, at det er nemt at orientere sig og finde vej i og omkring Tønder midtby.
- > Antallet af længerevarende ophold i byrum og byens grønne rum øges.

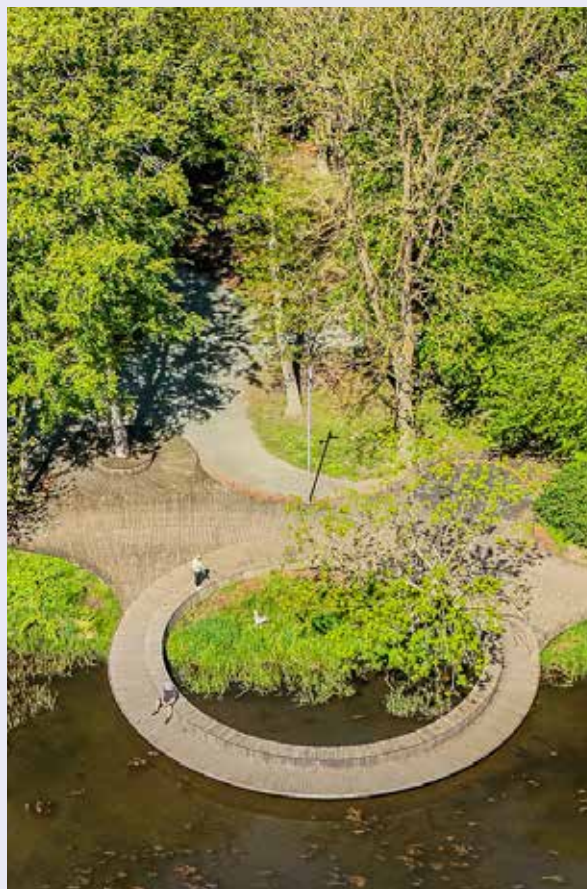

Foto: Bjarke Petersen

TOVHOLDER

Tønder Kommune i samarbejde med aktører nævnt under de rejspektive handlinger på s. 25.

EKSISTERENDE PLANER OG PROJEKTER LØFTES MED VIDERE

Byrums og klimatilpasningsplan 2019
 Helhedsplan for Tønder Sport og Fritidscenter
 Anbefalinger fra Detailhandelsanalyse 2023

1

WAYFINDING OG SKILTNING

2

BRO OVER VIDÅEN

3

WEGNER STISLØJFE

4

DET GRØNNE LOOP

5

AKTIVERE BYRUM OG GRØNNE RUM

1 HANDLING

WAYFINDING OG SKILTNING

Der skal udvikles og implementeres et samlet wayfindingkoncept for Tønder midtby, som gør det lettere for besøgende og borgere at orientere sig og finde vej til byens oplevelser, funktioner og byrum. Løsningen skal omfatte både skiltning ved centrale ankomster og parkeringspladser, herunder elektroniske parkeringshenvisninger, samt greb i byrummet, der skaber visuelle og fysiske ledetråde gennem byen. I arbejdet fokuseres på, styrkelse af byens nord-sydgående forbindelser, samt fortsat udvikling af oplevelsespunkter i landskabet langs ruter og stier. Indsatsen tager afsæt i og løfter ambitionerne for projektet "Oplevelsesruter - Wayfinding viser vejen" i Byrums og Klimatilpasningsplanen fra 2019 med videre.

Udarbejdelsen kan med fordel ske i tæt samarbejde med handelslivet, turistaktører, byens institutioner og destinationer for at sikre høj brugsværdi og genkendelighed på tværs af midtbyens oplevelser. I tillæg skal der arbejdes med at måle effekten af indsatsen, herunder anbefales at påbegynde registrering af hvorvidt besøgende oplever, at det er nemt at orientere sig og finde rundt i midtbyen.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med byens aktører, herunder bl.a. Zeppelin Tønder, Museum Wegner og Rømø-Tønder Turistforening.

2 HANDLING

BRO OVER VIDÅEN

I tilknytning til nøgleprojektet *Østergadekvarteret som hverdagens kulturmekka* (s. 14-16), er der potentiale for at styrke den nord-sydgående forbindelse fra Nørregade over den røde plads til Vidåen. Styrkelse af forbindelsen vil øge sammenhængen mellem midtbyen, Vidåen og byens omkringliggende grønne bånd. Derfor skal både potentialet i etablering og mulighed for realisering af en ny bro, der knytter Tønderhallerne og byens aktive fritidsliv sammen med hverdagslivet i Østergadekvarteret afsøges. Ønsket om en ny bro fremgår også i planer for udvikling af Tønderhallerne, hvorfor udformningen af broen med fordel kan sammentænkes med denne plan. (se handling s. 4 s. 22).

AKTØRER

Tønder Kommune

3 HANDLING

WEGNER STISLØJFE

Der arbejdes for etablering af en stisløjfe, der binder midtbyen og et kommende Museum Wegner sammen. Indsatsen understøtter dele af de potentialer, der blev peget på under den offentlige inddragelse, hvor styrkelsen af de grønne sti-loops blev fremhævet. Hertil blev peget på potentialer ved en broforbindelse syd for byen. Afklaring af realisering af dette kræver videre bearbejdning i en særskilt proces.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med Museum Wegner.

4 HANDLING

DET GRØNNE LOOP

Styrkelsen af "det grønne loop" har til formål at forbinde Tønders midtbyens grønne områder og det omkringliggende landskab. Initiativet fokuserer på at skabe en sammenhængende rute, der forbinder de centrale grønne destinationer: Aktivitetsbåndet, Skulpturhaven, Skolebotanisk Have, områderne omkring Vidåen, Tønderhallerne og Tønder legeplads. Det grønne loop skal styrkes som rekreativ oplevelsesrute, for at understøtte bylivet, sundhed, synlighed og aktivitetsniveauet i de grønne rum. Samtidig forbinder det grønne loop de større stisystemer, der fører ud i det omkringliggende landskab, Gallehuskov, Soldaterskoven og Tøndermarsken.

AKTØRER

Tønder Kommune

5 HANDLING

AKTIVERE BYRUM OG GRØNNE RUM

Der arbejdes for at flere mennesker opholder sig i og benytter midtbyens byrum og grønne rum. Med fokus på at øge kendskab og brug af Aktivitetsbåndet, Skolebotanisk have, Skulpturhaven, Byparken, anlægget og byens torve undersøges hvilke tiltag, der skal sættes i værk. F.eks. kan der arbejdes for at skabe flere udendørs opholdsmuligheder for borgere og gæster, legepladser samt øge antallet af events. Som yderligere aktivisering af byens rum undersøges grundlag for fortællinger og byvandring og guidede ture afholdt af frivillige aktører.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med foreninger og frivillige.

NØGLEPROJEKT

ÅRSPLAN FOR FORTÆLLING OG FEJRING

En fælles fortælling og en bevidst kultur for fejring skal styrke Tønder midtbys sammenhængskraft og værdi både internt blandt byens aktører og eksternt over for besøgende, tilflyttere og medier. Ved at formidle midtbyens kvaliteter, initiativer og forandringer i fællesskab, bliver det tydeligere, hvad Tønder står for, og hvordan midtbyen løbende udvikler sig. Projektet skal bidrage til en kultur, hvor fremdrift og resultater gøres synlige og fejres i fællesskab.

STRATEGISK FOKUS

En stærk fælles fortælling og fejringsskultur bidrager til at:

- > Styrke fællesskabet om midtbyens udvikling gennem en fælles fortælling og tradition for at fejre fremskridt, resultater og samarbejde.
- > Øge synligheden af Tønders kvaliteter, aktiviteter og udvikling - både i byens rum og i den offentlige og digitale kommunikation.
- > Skabe kontinuitet og overblik gennem fælles planlægning og formidling af begivenheder, markeringer og milepæle.

Foto: Bjarke Petersen

#5

FORTÆLLING, FEJRING OG MARKEDSFØRING

Nøgleprojektet handler om udbrede en stærk fælles fortælling om Tønder midtby og om at sikre, at både borgere og besøgende oplever byens udvikling som nærværende og involverende. Det sker bl.a. gennem fejring og markeringer i forbindelse med milepæle og afslutning af byprojekter samt løbende udstillinger og visuel formidling i byens rum. Et aktivt fælles årshjul for begivenheder suppleret af en god fælles formidlingsplatform skal skabe rammerne for, hvordan byens aktører koordinerer på tværs af projekter og organisationer. Endvidere øges synligheden af det, der sker i Tønder gennem markedsføring og pressearbejde i både lokale, nationale og nordtyske medier.

MÅLSÆTNINGER

- > Ét samlet årshjul for midtbyens begivenheder bruges aktivt senest i 2025 og opdateres løbende i samarbejde med lokale arrangører og turistaktører.
- > Hver milepæl eller gennemført handling fejres i midtbyen i samarbejde med foreninger, erhvervsliv og borgere.
- > Kendskabet til midtbyens projekter og aktiviteter øges blandt både borgere og besøgende gennem synlig formidling i byrummet og digital markedsføring.

Foto: Bjarke Petersen

TOVHOLDER

De respektive aktører angivet under handlingerne i tilknytning til nøgleprojektet s. 28.

EKSISTERENDE PLANER OG PROJEKTER LØFTES MED VIDERE

SAMMEN - Tønder Marked 2024
Anbefalinger fra Detailhandelsanalyse 2023
Bosætningsstrategi 2021-2025

1

MARKEDSFØRE ÅRSHJUL FOR BEGIVENHEDER

2

OFFENTLIGE ARRANGEMENTER STYRKER BYLIV

3

STUDIESTARTSINTRO TIL MIDTBYEN

4

FORENINGSLIVET I BYENS RUM

5

STYRKE UNGEENGAGEMENT I BYEN

6

MARKEDSFØRING AF TØNDER

1 HANDLING**MARKEDSFØRE ÅRSHJUL FOR BEGIVENHEDER**

Rømø-Tønder Turistforening vil sammen med lokale aktører planlægge og promovere ét samlende årshjul for begivenheder. Her dannes overblik over alle arrangementer, markeder og events, der appellerer til både lokale og besøgende. Indsatsen skal sikre kontinuerlig aktivitet i midtbyen og fremme samarbejdet mellem forskellige aktører og arrangementer. Centralt for indsatsen er at udbrede kendskabet til en fælles samlet platform, således at den bliver et aktivt redskab i planlægningen, markedsføringen og afholdelsen af begivenheder i midtbyen året rundt.

AKTØRER

Rømø-Tønder Turistforening

2 HANDLING**OFFENTLIGE ARRANGEMENTER STYRKER BYLIV**

Vi vil arbejde for at styrke de mange offentlige arrangementer, markeder og events i midtbyen, så de i endnu højere grad bidrager til at skabe aktivitet og liv i bymidten. Der arbejdes for, at udvikle offentlige arrangementer og årsager til at besøge bymidten på de tidspunkter af året, hvor der i dag ikke er mange events, og der planlægges løbende for, at midtbyens udvikling og milepæle fejres i fællesskab i byens rum.

AKTØRER

Handelsstandsforeningen i samarbejde med øvrige arrangører af offentlige begivenheder.

3 HANDLING**STUDIESTARTSINTRO TIL MIDTBYEN**

I forbindelse med studiestart skal arrangeres en studie-startsintroduktion til midtbyen i samarbejde med byens unge. Introduktionen til midtbyen har til hensigt at byde nye studerende velkommen og øge kendskabet til de muligheder Tønder midtby byder på. Introduktionen tiltænkes både dem, der kommer til byen fra oplandet og dem der bor i byen, og den har til formål at så frøene for en midtby, hvor unge i endnu højere grad end i dag både opholder sig, arbejder og engagerer sig.

AKTØRER

Handelsstandsforeningen

4 HANDLING**FORENINGSLIVET I BYENS RUM**

Tønder har et rigt og aktivt foreningsliv og indsatsen skal skabe bedre rammer for, at byens foreningsliv bliver en synlig og integreret del af bybilledet – til glæde for både lokale og gæster. Derfor skal der arbejdes målrettet for at synliggøre foreningernes aktiviteter i byens rum. F.eks. kan lanceres kampagner henvendt til byens foreninger og frivillige, hvor bl.a. "én indgang" promoveres. Her gøres det nemt og overskueligt at få tilladelser til at lave alt fra små aktiviteter til større events i byens rum.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med øvrige aktører med adgang og forbindelser til byens foreningsliv.

5 HANDLING**STYRKE UNGEENGAGEMENT I BYEN**

Kendskabet til Tønder Unge og Kulturråd skal udbredes, og der skal undersøges flere og nye formater for, hvordan unge vil og kan inddrages i aktiviteter i Tønder midtby. Der fokuseres på, hvordan der skabes et ejerskab til initiativer, hvor unge oplever at de er en del af og har indflydelse på byens udvikling.

AKTØRER

Tønder Kommune i samarbejde med relevante aktører, herunder Tønder Unge og Kulturråd, Det Blå Gymnasium og Tønder Gymnasium.

6 HANDLING**MARKEDSFØRING AF TØNDER**

Vi vil etablere et korps for samarbejde mellem både lokale, nationale og nordtyske medier, der løbende bliver underrettet om fremdrift og aktiviteter i midtbyen. I tillæg vil vi afsøge muligheder for at opsættes digitale informationskærmere i perioder, hvor lejemål står tomme, der løbende viser nyheder om byens projekter, arrangementer og tilbud. Markedsføring af Tønder midtby kan med fordel udvikles i samarbejde med handling 5 s. 19 *Investering i Turisme*.

AKTØRER

Handelsstandsforeningen og SAMMEN.

NØGLEPROJEKT

ETABLERING AF BYFORUM

ORGANISERING OG OPFØLGNING

Tønder midtbys udvikling bygger på samarbejde og fælles handling. Etablering af et byforum skal understøtte denne ambition ved at skabe en fast ramme for dialog, koordinering og fremdrift på tværs af aktører. Forummet skal sikre, at både lokale kræfter og strategiske partnere arbejder i samme retning – med et fælles blik for byens potentialer, udfordringer og muligheder. Herunder vil byforummet give input til løbende prioritering af indsatser og handlinger, sikre fælles formidling om udvikling i midtbyen samt løbende stillingtagen til dilemmaer eller nye muligheder i midtbyen som f.eks. aktivering af funktions-tømte bygninger og tomme lokaler.

Et byforum vil agere som et formaliseret samarbejdsforum faciliteret af Tønder Kommune med repræsentanter fra erhvervslivet, handelslivet, kulturinstitutioner, uddannelsesmiljøer, foreningsliv, ejendomsudviklere m.m.

MÅLSÆTNINGER

- > Etablering og formalisering af byforum senest i 2025 med bred repræsentation fra aktørlandskabet f. eks.: erhvervsliv, foreninger, uddannelse, kultur og borgere.
- > Afholdelse af 4 årlige møder i byforummet med fokus på koordinering, sparring og fremdrift.
- > Årlig status eller fremdriftsoversigt for midtbyens udvikling præsenteres og drøftes i byforummet og deles med offentligheden.
- > At byforummets medlemmer oplever, at samarbejdet bidrager til bedre koordination og ejerskab, måles via evaluering.
- > At der opnås synergi mellem de handlinger, der igangsættes på tværs af aktørlandskabet.

Pressefoto: Rømø-Tønder Turistforening

TOVHOLDER

Facilitering af byforum og løbende opfølgning på indsatser og mål i Visionsplanen for Tønder midtby varetages af Tønder Kommune.

An aerial photograph of a historic town square, likely in a European city, featuring numerous traditional buildings with red-tiled roofs and a central square with a small gazebo. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The word "Handlingsliste" is written in large, white, sans-serif font across the bottom right portion of the image.

Handlingsliste

Indsatser og overblik

Handlingslisten som værktøj

Følgende handlingsliste er et arbejdsværktøj, der giver et samlet overblik over de konkrete initiativer, handlinger og indsatser, der knytter sig til nøgleprojekterne og det videre arbejde med realisering af visionsplanen. Listen er inddelt i tre statuskategorier: handlinger der allerede er i gang, handlinger der skal sættes i gang, og handlinger der afventer ressourcer – fx i form af finansiering, yderligere afklaring eller organisering.

Hver handling i handlingslisten er kort beskrevet, og yderligere beskrivelser findes under de respektive nøgleprojekter s. 14-29. Formålet med handlingslisten er at sikre et fælles grundlag for løbende status, opfølgning og prioritering.

Handlingslisten er en samlet opgørelse af handlinger optaget fra tidligere planer og beslutninger samt nye, der er tilføjet under udviklingen af visionsplanen. Til listen kan over tid opstå og løbende tilføjes flere handlinger.

		STATUS		
#1	ØSTERGADEKVARTERET SOM HVERDAGENS KULTURMEKKA s. 14-16	I GANG	SKAL IGANGSÆTTES	AFVENTER RESSOURCER
Østergadekvarteret som hverdagens kulturmekka				
>	Udarbejdelse af realiseringsstrategi for Østergadekvarteret.			x
Synliggøre kulturlivet				
>	Styrke kulturelle aktiviteter i tilknytnin til Kultur Tønder og foreningsliv i byens rum.		x	
>	Bringe Tønder Festival ind i byens rum.			
Bosætning og fortætning				
>	Realisering af fortætning og bosætningsprojekt på Kafferisterigrunden.			x
>	Transformation og omdannelse af Det Gamle Seminarie.	x		
Flytning af offentlige funktioner				
>	Afsøge potentialer og mulighed for flytning af offentlige funktioner.		x	
Aktivere tomme lokaler				
>	Løbende aktivering af tomme lokaler.	x		
Midtby for og med flere				
>	Offentlige inddragelse af byens borgere og gæster.			x
Midlertidighed og byrumsforsøg				
>	Engagere lokale kunstnere, iværksættere og kunsthåndværkere i midlertidige byrumsforsøg.			x
>	Mindst 3 midlertidig udstillinger eller aktiviteter i områdets byrum i året.			x
#2	STYRKET ANKOMSTOPLEVELSE MELLEM MARSK OG MIDTBYS. 17-19			
Styrke ankomster				
>	Styrke ankomstoplevelsen ved synlig skiltning og formidling af Tønders bygningsarv, musikkultur og nærhed til Tøndermarsken.			x
Omdannelse ved Museum Sønderjylland				
>	Afsøge mulighed for gennembrud mellem Skibbroen og museets forplads.		x	
>	Omdannelse af Museum Sønderjyllands forplads.	x		
Grønne byrum bindes sammen				
>	Styrke forbindelsen mellem bymidten, Skibbroen, festivalpladsen og Tøndermarksen.		x	
Aktivere Bachmanns vandmølle				
>	Afsøge mulighed for at aktivere Bachmanns vandmølle m. formidling, ophold m.m.		x	
Investering i turisme				
>	Afsøge muligheder for etablering af nye overnatningssteder.		x	

#3 KENDTE OG NYE DESTINATIONER s. 20-22	STATUS		
	I GANG	SKAL IGANGSÆTTES	AFVENTER RESSOURCER
Museum Wegner			
> Etablering af Museum Wegner	x		
Zeppelin Tønder			
> Etablering af Zeppelin Tønder	x		
Museum Sønderjylland			
> Modernisering af Museum Sønderjylland	x		
Tønderhallerne			
> Udvikling af Tønderhallerne	x		
Tønder Festival			
> Udvikling af Tønder Festival	x		
> Etablering af nyt Folk og Roots musikcenter og folkemusikarkiv	x		
Midtbyen som kulturmiljø			
> Vedligeholde kulturmiljø og bygningsarv	x		
#4 SYNLIGE OG STYRKEDE FORBINDELSER s. 23-25			
Wayfinding og skiltning			
> Udvikling og implementering af samlet wayfinding koncept.			x
> Opsætning af elektronisk parkeringshenvising		x	
> Styrkelse og etablering af passager og forbindelser i midtbyen			x
Bro over Vidåen			
> Etablering af ny bro over Vidåen			x
Wegner stisløjfe			
> Etablering af Wegner Stisløjfe	x		
Det grønne loop			
> Styrke forbindelsen mellem Byparken, Skibbroen og Skulpturhaven.			x
Aktivere byrum og grønne Rum			
> Øge mængden af aktiviteter i byrum og grønne rum		x	
> Afsøge mulighed for guidede ture eller besøg i byens historiske bygninger og kvarterer.			x

		STATUS		
#5	ÅRSPLAN FOR FORTÆLLING OG FEJRING s. 26-28	I GANG	SKAL IGANGSÆTTES	AFVENTER RESSOURCER
Markedsføre årshjul for begivenheder				
>	Markedsføre årshjul for begivenheder		x	
Offentlige arrangementer styrker byliv				
>	Styrke og øge antallet af offentlige arrangementer i bymidten året rundt			x
>	Løbende fejring af midtbyens udvikling og milepæle			x
Studiestartsintro til midtbyen				
>	Gennemføre studiestartsintroduktion til midtbyen hvert år		x	
Foreningslivet i byens rum				
>	Bringe byens foreningsliv og aktiviteter ind i byens rum		x	
>	Udbrede kendskabet til "en indgang"		x	
Styrke ungeengagement i byen				
>	Afsøge og afprøve forskellige formater og tiltag, der engagerer unge omkring midtbyen og dens udvikling.			x
>	Etablere særskilte steder i midtbyen henvendt unge, f.eks. studiecafé eller midlertidige begivenheder i byens rum.			x
Markedsføring af Tønder				
>	Markedsføring af Tønder midtby som hverdagsby og som turismedestination.		x	
>	Sikre kontinuerlig formidling om udviklingen i Tønder midtby			x
>	Løbende midlertidig opsætning af digitale infoskærme, der markedsfører byen i tomme lejemål.		x	
>	Etablering af korps for samarbejde mellem både lokale, nationale og nordtyske medier.		x	
#6	ETABLERING AF BYFORUM s. 29			
Etablering af byforum				
>	Etablere facilitatorfunktion samt intern organisering i kommunen			x
>	Etablering og formalisering af byforum			x
>	Afholdelse af 4 årlige møder i byforummet			x
>	Formidling af årlig status eller fremdriftsoversigt for midtbyens udvikling			x
>	Løbende bidrag til prioritering af realisering af både kort- og langsigtede indsatser		x	
>	Sikre at udviklingen i midtbyen sammentænkes med større strategiske indsatser og øvrige planer for Tønder og omegn.		x	

An aerial photograph of a historic town square, likely in a European city. The square is paved with cobblestones and features a central gazebo with a pointed roof. Numerous people are gathered in the square, and several cars are parked along the edges. The surrounding buildings are multi-story, with red-tiled roofs and white or light-colored facades. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter.

Baggrund og proces

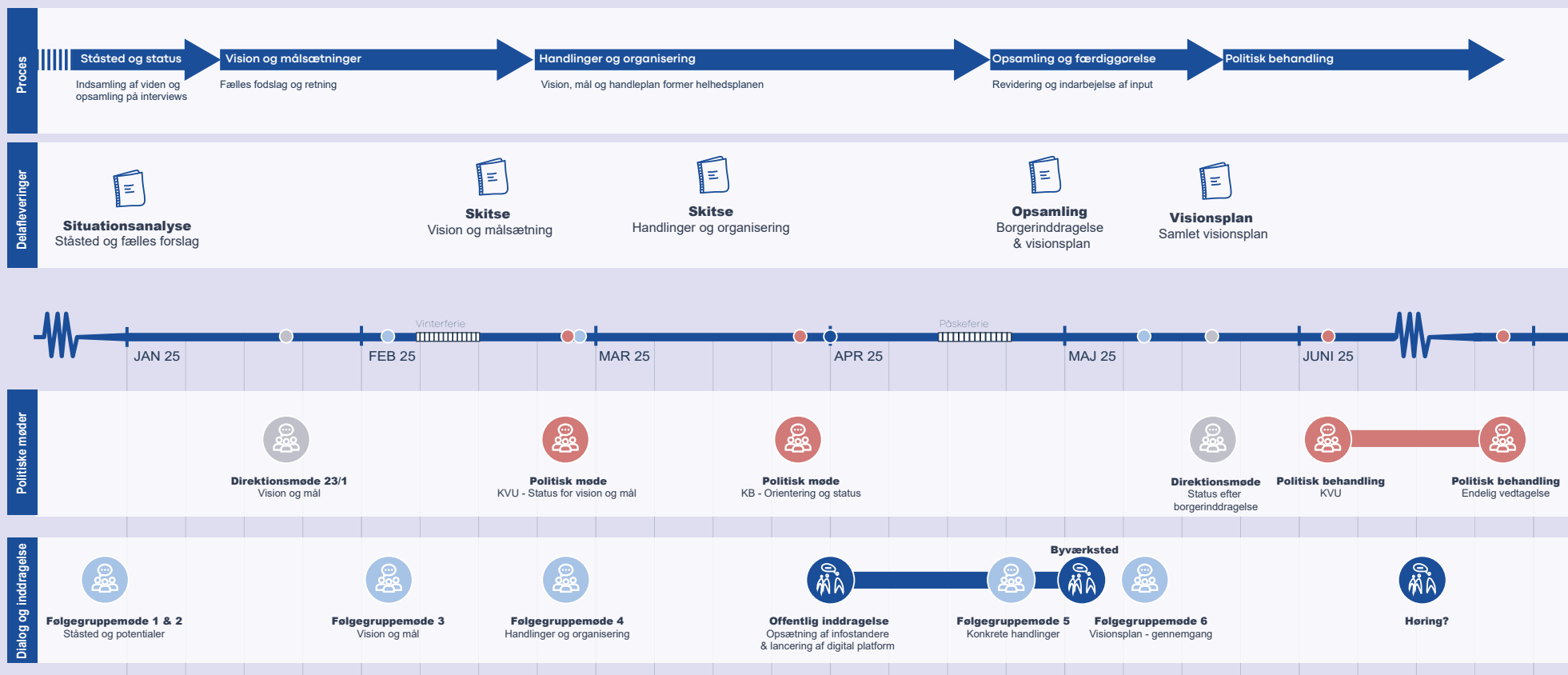
Dialog og proces

Opsamling på vidensindsamling

Visionsplanen for Tønder midtby er udarbejdet i perioden fra foråret 2024 til foråret 2025 i tæt samarbejde mellem Tønder Kommune, byens aktører og borgere. I udarbejdelsen af visionsplanen er fokuseret på, hvordan planen fremadrettet bliver et fælles ståsted og en rettesnor, der samler virkelyst og initiativer i og omkring Tønder midtby. Den er blevet til gennem et procesforløb, hvor strategisk retning, lokal erfaring og borgerperspektiver er bragt sammen, så de danner grundlag for et levende, stærkt og samlende byfællesskab frem mod 2043.

Processen har omfattet:

- > **Situationsanalyse** baseret på eksisterende viden, planer og interviews. Se bilagsliste s.
- > **Følgegruppe** med aktører fra erhverv, kultur, turisme, unge og foreninger.
- > **Borgerworkshop** med input til vision, handlinger og målsætninger.
- > **Fælles vision og hovedgreb**, der samler retningen og skaber overblik.
- > **Udpegnning af nogleprojekter** og handlinger, med fokus på konkrete initiativer og samarbejdsformer.

EKSISTERENDE PLANER, STRATEGIER & INITIATIVER

Denne visionsplan har til formål at samle eksisterende planer, strategier og initiativer. Baggrunden og afsættet for planen har været at samle strategier og handlinger i følgende planer:

- > Bosætningsstrategi 2021-2025
- > Detailhandelsanalyse Tønder Kommune 2023
- > Vores Klimahandleplan 2023
- > Boligudviklingsstrategi 2022
- > Velfærdsboligstrategi 2023
- > Byrums og klimatilpasningsplan for Tønder Midtby 2019
- > Midtbyplan 2012

- > Tønder midtby - Arkitektonisk kvalitetsprogram 2023
- > Bystrategisk udviklingsproces 2021
- > Ældrevenlige byer 2023
- > Tønder marked SAMMEN 2024
- > Museum Sønderjyllands strategi 2024-2028
- > Koncept for Museum Wegner 2022
- > Zeppelin Tønder 2024
- > Masterplan for Tønder Sport og Fritidscenter 2019
- > Visions og strategiplan 2022-2025

FØLGEGRUPPE OG BYAKTØRER

En bred gruppe af byens aktører, har leveret input undervejs. Gruppen bestod af:

- > Handelsstandsforeningen
- > SAMMEN
- > Zeppelin Oplevelsescenter
- > Museum Wegner
- > Projekt Ældrevenlige byer
- > Tønder Festival
- > KulturTønder
- > Visit Rømø-Tønder

- > Tønderhallerne
- > Erhvervsrådet
- > Museum Sønderjylland
- > Tønder Unge og Kulturråd
- > Det Blå Gymnasium
- > Tønder Gymnasium
- > Ludwig Andresen Schule
- > Marieskolen
- > Tønder Distriktskole
- > Tønder Kommune

Byens aktører

En bred følgegruppe bestående af byens aktører

Formålet med følgegruppen har været at ind-
drage byens aktørers perspektiver og faglige
indsigt i arbejdet med visionsplanen for Tønder
midtby. Gruppen har bidraget til at kvalificere
både indhold og retning i planen og har funge-
ret som et forum for dialog, sparring og fælles
refleksion om midtbyens fremtid. Arbejdet i
følgegruppen har været en vigtig del af planens
tilblivelse og et første skridt i retning af en mere
forpligtende og langsigtet samarbejdsstruktur
omkring midtbyens udvikling.

Med afsæt i din drøm eller fokus
Hvad kan du bidrage med?

Involvere
Kulturskolen
Pop-up udstill.
Museum

ZEPPELIN TØNDER

En ny attraktion er ved at tage
form og Zeppelin Tønder be-
dømmes at blive den nye
attraktion i Tønder. Zeppelin
Tønder skal være et levende
oplevelses- og formidlingscenter,
hvor historie, teknologi og kultur
smelter sammen.

MUSEUM WEGNER

Museumsdirektøren Hans J. Wegner
får sin helt egen scene i Tønder.
Inden 2020 har Museum
Wegner at blive som en ny
attraktion tæt på midtbyen.
Museet vil formidle Wegners
generelle udstillinger, workshops
og oplevelses- og
vandrings- og forberedelse
med museet.

TØNDERHALLERNE

Tønderhallerne er et dynamisk
centrum for sport, kultur og so-
ciale arrangementer og i de kom-
mende år bliver det endnu bedre.
Frem mod 2020 udvikles Tønder-
hallerne og med en ny arkitekt,
moderne klubhus og opgrader-
ede haller bliver Tønderhallerne
et endnu stærkere områdes
spunk for bevægelse, fællesskab
og events i hele byen.

MUSEUM SØNDERJYLLAND

Museum Sønderjylland er et kul-
tursamlingspunkt i Tønder,
hvor kunst, historie og Wegner
mødes. Med en stærk moder-
niseret, der forventes færdig
i 2020, vil museet byde på nye
spændende oplevelser som fore-
drag, koncerter og spis-sam-
men-arrangementer, og dermed skabe
endnu flere oplevelser for både
borgere og turister.

KULTUR TØNDER

Kultur Tønder rummer både
Schweizerhalle, Kulturskolen og
biblioteket og vil samlet set
byens kulturliv både i hverdagen
og for byens gæster. Vi arbejder
for kunst, koncerter og kultur i
alle afskyngninger i Kultur Tønder
skal være et levende musik-,
teater og events året rundt.

TØNDER ERHVERVSRÅD

Vi arbejder for at tiltrække nye
virksomheder og skabe vækst hos
de erhvervsdrivende i vores midt-
byer. I den forbindelse er vi også
erhvervsrådets dialogpartner med
offentlige myndigheder så en væk-
stomkostetabel kan blive så
små som mulig. Vi tilbyder 1-til-1
sparring med nye erhvervsdrivende
og arbejder for at gøre nye
erhvervsdrivende mere
modstanddygtige.

PROJEKT ÆLDREVENLIGE BYER

Tønder arbejder for at blive en by,
hvor alle generationer trives. Pro-
jektet Ældrevenlige Byer skaber
nye løsninger for mere inkluder-
ende byliv. Gennem samarbejde med
borgere og andre interessenter
udvikles konkrete tiltag, der gør
byen mere attraktiv og imøde-
komende for ældre. Er du over
65 år, så kig på koden og bidrag
med dit input.

GYMNASIELEVERNE

Hver dag bruger gymnasieelever
fra byens to gymnasier liv i
midtbyen.

Eleverne fra Tønder Gymnasium
bevæger sig til skolegården
visning via forvet og gågaden og
bruger byrummet som en del af
deres skoledag. Den historiske
midtby danner rammen om alt
fra hyggelige gåture til sportive
parkourløb.

VISIT RØMØ-TØNDER

Oplevelser, musik og kultur – oplev
det bedste af Sønderjylland. Fra de
bedste sandstrande på Rømø til
Tønders hyggelige pader, ven-
der eventyr for store og små.
Visit Rømø Tønder formidler
dagligt oplevelser i det fantastiske
landskab, f.eks. stranden i
Vadshavn, Sort Sol tur i Marsken,
eller find de bedste overnatnings-
steder og besøgsplaner gennem os.

Følgegruppens bidrag til den fælles formidling af byens aktørers engagement og projekter i Tønder midtby opsat på infostandere i midtbyen under den offentlige inddragelse.

Ungeinddragelse

Opsamling på inddragelsen

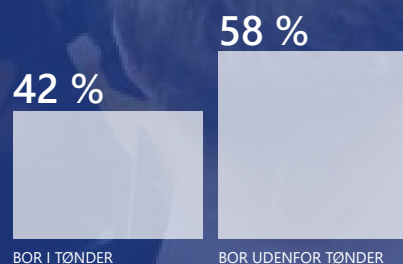
Som en del af arbejdet med Visionsplanen har 20 elever på Det Blå Gymnasium og 19 elever fra Tønder Gymnasium bidraget til at afdække unge i Tønders brug af og ønsker til Tønder Midtby.

Inddragelsen bestod dels af en kort introduktion til arbejdet med Visionsplanen for Tønder midtby, dernæst en spørgeskemaundersøgelse og en workshop, hvor grupper arbejdede sammen om at udarbejde fremtidsfortællinger for Tønder midtby.

Har du et yndlingssted i Tønder midtby?

Andersengade 19
Victoria Torvet
Gågaden
Victory

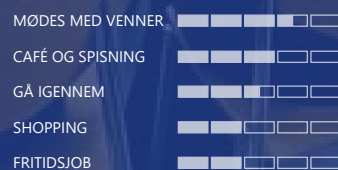
Hvor bor du?

Hvor ofte bruger du midtbyen?

Hvordan bruger du midtbyen?

Hvilke ord synes du beskriver midtbyen?

Offentlig inddragelse

Opsamling på inddragelsen og bymødet

Som en del af arbejdet med visionsplanen for Tønder midtby er der gennemført en borgerinddragelsesproces, som har haft fokus på at synliggøre det igangværende arbejde i følgegruppen og invitere borgere med ind i de tematikker, som planen arbejder med. Inddragelsen er tilrettelagt i flere formater for at sikre bred tilgængelighed og forskellige muligheder for deltagelse.

I perioden fra begyndelsen af april til starten af maj 2025 blev der opsat en række fysiske infostandere i byrummet, hvor borgere kunne orientere sig om planarbejdet og give input direkte i byen. Parallelt blev der lanceret en digital platform, hvor interesserede kunne læse om planens foreløbige indhold og afgive idéer og kommentarer online. Borgerinddragelsen kulminerede i et åbent byværksted den 2. maj, hvor borgere, foreninger og lokale aktører mødte op og deltog aktivt i dialog om midtbyens udvikling.

Inddragelsen viste generelt stor overensstemmelse mellem borgernes perspektiver og de drøftelser, der har fundet sted i følgegruppen. En række konkrete forslag og ønsker er blevet opsamlet og overleveret direkte til Tønder Kommune, mens øvrige og supplerende input er indarbejdet i visionsplanens handlinger.

Tønder Midtby - bliv en del af fortællingen!

Tønder midtby skal have en ny fremtidsfortælling. En visionsplan er på vej, og en bred gruppe aktører bidrager til arbejdet. I gruppen diskuterer vi lige nu 6 spørgsmål og vi vil også gerne høre dine input! Du kan sende dine input til spørgsmålene ved at scanne QR-koden.

Giv dit
input her

Hvordan **samarbejder** vi som aktører, foreninger og frivillige om fremtidens midtby?

Hvordan bliver vi bedre til at **føre og fortælle** om det vi opnår i Tønder midtby?

Hvordan skaber vi en midtby for og med flere?

Hvordan binder vi midtbyen bedre sammen med **byens attraktioner**?

Hvordan bliver vi en bedre **hverdagsby og værtsby**?

Hvordan kan **Tøndermarsken** blive mere synlig i midtbyen?

HVEM ER VI?

Vi er en løst gruppe af aktører, der i fællesskab bidrager og leverer input til den kommende Visionsplan for Tønder Midtby.

Blandede aktører er:
• HANDELSKAMMERET
• SÅSME
• Tønder Opbygningscenter
• Musik og Kultur
• Projekt Aktiviteter
• Tønder Festival

KulturTønder
Vest Tønder
TønderKlub
Erhvervsnet
Midtbyens Samarbejdsråd
Tønder Lunge og Kulturel

Det Åbne Gymnasium
Tønder Gymnasium
Tønder Andreassens Skole
Læringscenter
Midtbyens
Tønder Skole

Scan QR-koden, læs mere og giv dit input!

Tak for alle bidrag!

Undervejs i processen til Visionsplanen for Tønder Midtby

Bilagsgliste

Situationsanalysen

Opsamling på eksisterende planer og baggrundsviden, samt opsamling op den løbende dialog med følgegruppen, ungeinddragelsen og den offentlige dialog og inddragelse.

Eksisterende planer:

- > Bosætningsstrategi 2021-2025
- > Detailhandelsanalyse Tønder Kommune 2023
- > Vores Klimahandleplan 2023
- > Boligudviklingsstrategi 2022
- > Velfærdsboligstrategi 2023
- > Byrums og klimatilpasningsplan for Tønder Midtby 2019
- > Tønder midtby - Arkitektonisk kvalitetsprogram 2023
- > Bystrategisk udviklingsproces 2021
- > Projekt Ældrevenlige Byer 2023
- > Tønder marked SAMMEN 2024
- > Museum Sønderjyllands Strategi 2024-2028
- > Koncept for Museum Wegner 2022
- > Zeppelin Tønder 2024
- > Masterplan for Tønder Sport og Fritidscenter 2019
- > Udviklingsplan for Vestkysten 2021-2025

Baggrundsviden:

- > Kontur: Kommunale nøgletal for Udvikling i region 2023
- > Tønder Kommunes befolkningsfremskrivning frem mod 2043
- > Befolkningsprognose for Tønder Kommune 2020-2035
- > DREAM: Fremskrivning af familiekarakteristika og boligefter-spørgslen i Tønder kommune
- > Lokalplan 051-610, Tønder Midtby, Tønder Kommune.

